

С. В. Дембіцька¹
І. М. Кобилянська¹

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ З ОХОРОНИ ПРАЦІ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРІВ

¹Вінницький національний технічний університет

Вступ

Згідно з аксіомою про потенційну небезпеку, будь-яка діяльність людини небезпечна, тобто у жодному виді діяльності не можна досягти абсолютної безпечності. Тому недостатньо знати певну кількість правил, які регламентують поведінку людини в обумовлених ситуаціях. Сьогодні, із підвищенням технічної оснащеності виробничого та побутового середовища, розвиток небезпек у просторі й часі не завжди можна передбачити, тому і виникають ситуації, для яких правила ще не розроблені [1, с. 7].

У дослідженні [2] визначені професійні компетенції, які становлять основу майбутньої професійної діяльності менеджера. Однак заходи з охорони праці на підприємстві потребують затрат фінансових ресурсів підприємства. Для керівника надзвичайно актуальним є питання, скільки потрібно коштів для створення здорових та безпечних умов праці, але в умовах ринкової економіки прийняття будь-якого управлінського рішення, у тому числі й з охорони праці, потребує економічного обґрунтування. На нашу думку, доцільно звернути увагу майбутніх економістів на особливості розрахунку та обґрунтування економічної ефективності заходів з охорони праці на підприємстві.

Результати дослідження

Розроблення й широке впровадження комплексу правових, інженерно-технічних, санітарно-гігієнічних й естетичних заходів, спрямованих на зниження виробничого травматизму й захворюваності, мають велике економічне значення, оскільки від умов, у яких працює людина, значною мірою залежить її працездатність, тривалість активної діяльності, а також ставлення до праці тощо [3].

Теоретичні проблеми поліпшення умов праці, з точки зору економіки праці, розглядалися І. В. Бестужев-Ладою, М. І. Бухалковим, Л. П. Владимировою, Б. М. Генкиним, А. І. Кравченко, В. В. Куликовим, Ю. Кучіліним, Ю. М. Остапенко, Б. Ю. Сербиновским, С. Г. Струмиліною та ін. У своїх роботах вони розкривають поняття умов праці як фактора, необхідного для раціонального використання трудового потенціалу, що впливає на структуру заробітної плати.

Соціально-економічна ефективність заходів з охорони праці розглядалася в роботах С. Г. Гендлера, Д. А. Господарікової, Ф. Громової, Н. П. Калініної, В. Т. Макушина, В. Б. Носова, Б. М. Петухова, Г. В. Саєнко, А. П. Соловйова, Г. Черкасова та ін. У цих роботах розкривається взаємозв'язок соціальних і економічних показників стану охорони праці та їхній вплив на ефективність діяльності підприємства.

Поліпшення умов з безпеки виробничого процесу вимагає значних затрат матеріальних коштів. Але в умовах ринкової економіки керівник прийме рішення про збільшення фінансування охорони праці, якщо матиме економічну причину.

Розглядаючи витрати з охорони праці, варто зазначити, що вони також поділяються на:

- доцільні витрати, спрямовані на збереження здоров'я працівників, раціональне витрачання життєвих сил на відновлення працездатності;
- частково доцільні витрати, які охоплюють видатки за пільгами й компенсаціями за несприятливих умов;
- недоцільні витрати, які зумовлюють підвищення собівартості продукції, зниження її обсягу тощо.

Існує декілька як вітчизняних, так і закордонних методик для визначення ефективності заходів з охорони праці, але чітких загальноприйнятих алгоритмів немає. Ця ситуація пояснюється тим, що:

- у системі бухгалтерського обліку не передбачено виділення всіх витрат, які спрямовуються на охорону праці;
- система звітності з охорони праці фіксує лише певні види таких затрат;
- витрати на охорону праці частково мають імовірнісний характер [4, с. 26].

Для того, щоб познайомити майбутніх менеджерів з методикою оцінки економічної ефективності заходів з охорони праці, на нашу думку, доцільно розглянути особливості розрахунку економічної ефективності заходів з охорони праці.

Економічну ефективність заходів з охорони праці студенти розраховують з метою:

- економічного обґрунтування планових заходів, необхідних для вибору оптимальних варіантів технологічних, ергономічних та організаційних рішень;
- визначення фактичної ефективності заходів щодо поліпшення умов і охорони праці;
- оцінки результатів управління виробництвом на різних рівнях;
- розрахунку необхідних витрат для приведення умов праці на робочих місцях відповідно до нормативних вимог;
- визначення раціональних розмірів матеріального стимулювання працівників підприємства, науково-дослідних, конструкторських і проектних організацій за розробку й запровадження працезохоронних заходів.

В основі оцінки економічної ефективності заходів з охорони праці знаходиться порівняння суми затрат на охорону праці з розміром можливих збитків від виробничого травматизму та професійного захворювання.

Збитки підприємства, пов'язані з недосконалістю заходів з охорони праці бувають:

- унаслідок виробничого травматизму та професійних захворювань;
- унаслідок ушкодження виробничих фондів.

Оцінку збитків унаслідок виробничого травматизму та професійних захворювань визначаємо за результатами звітності підприємства, ураховуючи такі статті:

- виплати за листками непрацездатності у зв'язку з невиходом на роботу внаслідок нещасного випадку та професійного захворювання;
- виплати потерпілому внаслідок виробничого травматизму, які сплатило підприємство;
- виплати зарплат працівникам за час вимушеного простою та особам, залученим до ліквідації наслідків аварії чи нещасного випадку;
- затрати на ліквідацію наслідків аварії чи нещасного випадку;
- збитки внаслідок того, що потерпілий вибув з виробничого процесу;
- затрати на заміну потерпілого;
- інші затрати [4, с. 27].

Структура збитків підприємства внаслідок ушкодження виробничих фондів та методи їхніх розрахунків наведено в табл. 1.

Після підрахунку збитків підприємства, які пов'язані з недосконалістю заходів з охорони праці, визначаємо заходи з поліпшення безпеки праці, які будуть впроваджені, та річну суму затрат на охорону праці.

Таблиця 1.

Структура збитків підприємства внаслідок ушкодження виробничих фондів

№	Категорія витрат	Склад витрат	Спосіб розрахунку
1	Витрати відсутні	Відсутні ушкодження виробничих фондів	–
2	Незначні витрати	Обладнання та устаткування потребує позапланового ремонту	Сума, яка наближено становить 20–40% балансової вартості одиниці виробничих фондів
3.	Середні витрати	Існує потреба позапланового ремонту та додаткових відновлюваних робіт	Сума, яка наближено дорівнює балансовій вартості одиниці виробничих фондів
4.	Значні витрати	Ушкоджено дві та більше одиниць виробничого обладнання, необхідний позаплановий ремонт та інші відновлювані роботи	Сума, яка дорівнює балансовій вартості ушкоджених одиниць виробничих фондів
5.	Критичні витрати	Деякі одиниці виробничих фондів вийшли з ладу	Сума перевищує балансову вартість зруйнованого обладнання

Отриману суму затрат на охорону праці варто зменшити на суму річної економії підприємства від заходів щодо поліпшення безпеки праці. Для вказаного підприємства ми визначили основні

напрямки заходів з поліпшення безпеки праці, тому визначаємо систему показників економії, яка можлива внаслідок упровадження цих заходів.

Наприклад, на підприємстві передбачено заходи, спрямовані на:

- зменшення рівня професійної захворюваності,
- виробничого травматизму,
- плинності кадрів за умовами праці.

Унаслідок впровадження перерахованих заходів матимемо економію витрат від поліпшення безпеки праці, яка складатиметься з таких статей:

- економії від зниження професійної захворюваності;
- економії зарплати за рахунок зростання продуктивності праці;
- економії від зменшення випадків травматизму;
- економії від зниження плинності кадрів;
- економії від скорочення пільг і компенсацій за роботу в несприятливих умовах.

Показники соціальної і соціально-економічної ефективності розраховуються як відношення величин соціальних або соціально-економічних результатів до витрат, необхідних для їхнього здійснення. Такі показники характеризують кількість умовних одиниць сукупного обсягу соціального чи соціально-економічного результату в розрахунку на одиницю витрат. Система показників потрібна для того, щоб:

- планувати та прогнозувати стан охорони праці на перспективу у вигляді цільових завдань;
- об'єктивно оцінювати фактичний стан охорони праці й ефективність функціонування системи управління, а також ступінь вирішення цільових завдань (досягнення мети);
- порівнювати в оцінюваному періоді діяльність підприємств у галузі охорони праці, які мають різний характер виробництва;
- використовувати показники як вихідну інформацію для економічного регулювання;
- вибирати пріоритетні напрямки діяльності (оптимальні варіанти), які забезпечували б ефективне функціонування системи за обмежених ресурсів [5, с. 125].

Після підрахунку суми можливих збитків підприємства, які пов'язані з недосконалістю заходів з охорони праці та суму затрат на охорону праці робимо висновок про доцільність чи недоцільність кожної статті витрат.

Такий аналіз варто проводити за декілька років з метою порівняння темпів росту показників, оскільки заходи з поліпшення безпеки праці окупаються в більш віддаленому періоді ніж календарний рік.

Для виконання практичного заняття кожен студент отримує вихідні дані за індивідуальним варіантом (звітність підприємства за три роки) та оформляє звіт за результатами проведеної роботи. Під час виконання такої роботи студенти знайомляться із можливістю вартісного вираження заходів з поліпшення безпеки праці та навчаються приймати економічно обґрунтовані рішення під час організації системи охорони праці на підприємстві.

Висновки

Необхідність розробки й застосування економічних методів впливу на охорону праці, стимулювання всіх осіб та підрозділів, які беруть участь у виробничих процесах, спричинена неефективністю чинних нині на підприємствах адміністративних форм і методів управління. Ураховуючи це, вимогам охорони праці під час підготовки менеджерів варто надати економічну інтерпретацію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кобилянський О. В. Теоретико-методичні основи навчання безпеки життєдіяльності студентів економічних спеціальностей у вищих навчальних закладах : монографія / Кобилянський О. В. – Вінниця : ВНТУ, 2012. – 590 с.
2. Кобилянський О. В. Теоретичні засади формування компетенцій з безпеки життєдіяльності у студентів економічних спеціальностей : монографія / Кобилянський О. В., Дембіцька С. В., Кобилянська І. М. – Вінниця : ВНТУ, 2014. – 264 с.
3. Дудукало Г. О. Аналіз методів оцінювання ефективності управління діяльністю підприємства [Електронний ресурс] / Г. О. Дудукало // Ефективна економіка : електронне наукове фахове видання. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z...>
4. Малихін О. Структура збитків підприємства внаслідок травматизму на виробництві / О. Малихін // Науково-виробничий журнал «Охорона праці». – 2012. – № 8. – С. 26–27.
5. Дяченко Н. М. Методичні аспекти оцінки соціально-економічної ефективності заходів щодо охорони праці / Н. М. Дяченко, В. О. Лебедев // Нові технології. – № 1–2(39–40). – 2013. Науковий вісник КУЕІТУ – С. 124–126.

REFERENCES

1. Kobylianskyi O. V. Teoretyko-metodychni osnovy navchannia bezpeky zhyttiediialnosti studentiv ekonomichnykh spetsialnosti u vyshchykh navchalnykh zakladakh : monohrafiia / Kobylianskyi O. V. – Vinnytsia : VNTU, 2012. – 590 s.
2. Kobylianskyi O. V. Teoretychni zasady formuvannia kompetensii z bezpeky zhyttiediialnosti u studentiv ekonomichnykh spetsialnosti : monohrafiia / Kobylianskyi O. V., Dembitska S. V., Kobylianska I. M. – Vinnytsia : VNTU, 2014. – 264 s.
3. Dudukalo H. O. Analiz metodiv otsiniuvannia efektyvnosti upravlinnia diialnistiu pidpriemstva [Elektronnyi resurs] / H. O. Dudukalo // Efektyvna ekonomika : elektronne naukove fakhove vydannia. – Rezhym dostupu : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z...>
4. Malykhin O. Struktura zbytkiv pidpriemstva vnaslidok travmatyzmu na vyrobnytsvi / O. Malykhin // Naukovo-vyrobnychi zhurnal «Okhorona pratsi». – 2012. – № 8. – S. 26–27.
4. Diachenko N. M., Lebediev V. O. Metodychni aspekty otsinky sotsialno-ekonomichnoi efektyvnosti zakhodiv shchodo okhorony pratsi // Novi tekhnologii № 1-2 (39-40) – 2013 Naukovyi visnyk KUEITU – С. 124 – 126

С. В. Дембіцька¹
І. М. Кобілянська¹

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ З ОХОРОНИ ПРАЦІ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРІВ

¹Вінницький національний технічний університет

Викладена інформація щодо особливостей формування компетентностей з охорони праці в процесі підготовки менеджерів у вищих навчальних закладах III–IV рівнів акредитації. Запропоновано методичну розробку щодо визначення економічної ефективності заходів з охорони праці на підприємстві, яка використовується під час навчального процесу.

Об'єкт дослідження – пізнавальна діяльність студентів вузів III–IV рівнів акредитації під час вивчення охорони праці.

Метою статті є обґрунтування необхідності вивчення методики розрахунку економічної ефективності заходів з охорони праці на підприємстві в процесі підготовки менеджерів.

Визначення економічної ефективності заходів щодо охорони праці є одним з актуальних питань, яке вирішує менеджер під час своєї професійної діяльності. Здійснення заходів з поліпшення умов і охорони праці чинить стимулюючий вплив як на економічні, так і соціальні результати виробництва, однак перед керівником існує завдання: які заходи є економічно доцільними та ефективними, підвищують продуктивності праці, раціональне використання основних виробничих фондів.

Перспективи подальших досліджень полягають в адаптації такої методики оцінки економічної ефективності заходів з охорони праці на підприємстві до норм європейського законодавства.

Ключові слова: охорона праці, економія, економічна ефективність, фахова підготовка, формування компетентностей, удосконалення навчального процесу.

Дембіцька Софія Віталіївна – кандидат педагогічних наук, доцент, e-mail: sofiyadem13@gmail.com, доцент кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки. Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Кобілянська Ірина Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, e-mail: akobilanskiy@gmail.com, доцент кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки. Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

S. V. Dembitska¹
I. M. Kobylianska¹

MODERN APPROACHES TO FORMING COMPETENCE FOR LABOR PROTECTION IN THE PROCESS OF TRAINING MANAGERS

¹Vinnytsia National Technical University

The article contains information on the specifics of the formation of occupational safety competencies in the process of training managers in higher education institutions of III-IV levels of accreditation. The methodical development on definition of economic efficiency of measures on a labor safety at the enterprise which is used during educational process has been offered.

The object of the research is the cognitive activity of students of higher educational institutions of the III-IV levels of accreditation in the study of labor protection.

The purpose of this article is to justify the need to study the methodology for calculating the economic effectiveness of labor protection measures at the enterprise in the process of training of managers.

The determination of the economic effectiveness of labor protection measures is one of the topical issues that the manager decides in his professional activity. The implementation of measures to improve labor conditions and safety has a stimulating effect on both the economic and social results of production, but the manager faces the following tasks: what measures are economically viable and effective, increase labor productivity, and rational use of fixed production assets.

Prospects for further research are the adaptation of this methodology for assessing the economic effectiveness of labor protection measures at the enterprise in accordance with the norms of European legislation.

Keywords: labor protection, economy, economic efficiency, vocational training, formation of competences, improvement of educational process

Dembitska Sofiia V. – Cand. Sc. (Education), Assistant Professor, e-mail: sofiyadem13@gmail.com
Assistant Professor of the Chair of Life Safety and Security Pedagogy
Vinnytsia National Technical University

Kobyljanska Iryna M. – Cand. Sc. (Education), Assistant Professor, e-mail: sofiyadem13@gmail.com,
Assistant Professor of the Chair of Life Safety and Security Pedagogy
Vinnytsia National Technical University

С. В. Дембицка¹
І. М. Кобылянська¹

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ФОРМИРОВАНИЮ КОМПЕТЕНТНОСТИ ПО ОХРАНЕ ТРУДА В ПРОЦЕССЕ ПОДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРОВ

¹Винницкий национальный технический университет

Изложена информация относительно особенностей формирования компетентностей по охране труда в процессе подготовки менеджеров в высших учебных заведениях III–IV уровней аккредитации. Предложено методическую разработку по определению экономической эффективности мероприятий по охране труда на предприятии, которая используется во время учебного процесса.

Объект исследования – познавательная деятельность студентов вузов III–IV уровней аккредитации при изучении охраны труда.

Целью данной статьи является обоснование необходимости изучения методики расчета экономической эффективности мероприятий по охране труда на предприятии в процессе подготовки менеджеров.

Определение экономической эффективности мероприятий по охране труда является одним из актуальных вопросов, который решает менеджер при своей профессиональной деятельности. Осуществление мероприятий по улучшению условий и охраны труда оказывает стимулирующее влияние как на экономические, так и социальные результаты производства, однако перед руководителем стоит задача: какие меры являются экономически целесообразными и эффективными, повышают производительность труда, рациональное использование основных производственных фондов.

Перспективы дальнейших исследований заключаются в адаптации данной методики оценки экономической эффективности мероприятий по охране труда на предприятии нормам европейского законодательства.

Ключевые слова: охрана труда, экономия, экономическая эффективность, профессиональная подготовка, формирование компетентностей, усовершенствование учебного процесса.

Дембицка Софья Витальевна – кандидат педагогических наук, доцент,
e-mail: sofiyadem13@gmail.com,
доцент кафедры безопасности жизнедеятельности и педагогики безопасности.
Винницкий национальный технический университет, Винница.

Кобылянська Ирина Николаевна – кандидат педагогических наук, доцент,
e-mail: akobilanskiy@gmail.com,
доцент кафедры безопасности жизнедеятельности и педагогики безопасности.
Винницкий национальный технический университет, Винница.